

OKOLJE V OSRČJU EVROPE

Okoljski načrt 2009-2014

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

SEPTEMBER 2008

SKUPNI DOKUMENT SKUPINE "10 ZELENIH"

Bankwatch Network
BirdLife International
Climate Action Network Europe (CAN)
European Environmental Bureau (EEB)
Friends of the Earth Europe
Friends of Nature International
Greenpeace European Unit
Health and Environment Alliance
European Federation for Transport and Environment (T&E)
WWF European Policy Office

Prevod in priprava:

Inštitut za trajnostni razvoj

Ljubljana, 22. april 2009

Ta dokument ob Evropskih volitvah 2009 v Sloveniji podpirajo:

Inštitut za trajnostni razvoj

Cipra Slovenija

DOPPS – Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije

Focus

Greenpeace v Sloveniji

Okoljski center

Slovenski E-forum

Umanotera

Prevod in priredba dokumenta je bil pripravljen v okviru projekta

Vloga Evropskega parlamenta: Evropa državljanov proti Evropi korporacij?

ki ga v letu 2009 izvaja Inštitut za trajnostni razvoj,

Trubarjeva 50, Ljubljana

info@itr.si

www.itr.si

Projekt izvajamo s finančno podporo programa obveščanja o članstvu v EU,
ki ga izvaja Urad Vlade RS za komuniciranje.

Kazalo vsebine

Predgovor: Mir in blagostanje v času zloma ekosistema	4
1. Preprečiti "šesto veliko izumrtje": izgubljanje biotske raznovrstnosti in zlom ekosistema	6
2. Reforma kmetijske politike: javna sredstva za javne dobrine	8
3. Spodbujanje čistega in učinkovitega energetskega sistema	9
4. Besedam sledijo dejanja - za trajnosten proračun EU.....	11
5. Čistejše, varnejše okolje za bolj zdrave Evropejce.....	13
6. Prezem globalne odgovornosti	15
7. Vodilna vloga EU naj omogoči nov mednarodni sporazum o podnebnih spremembah.....	16
8. Evropa naj postane najbolj prometno učinkovito gospodarstvo na svetu	18
9. Delovanje v okviru razpoložljivih naravnih virov	20
10. Izboljšanje izvajanja in uveljavljanja zakonodaje.....	22

Predgovor: Mir in blagostanje v času zloma ekosistema

Politični izziv za naslednjih 5 let (2009-14)

Evropska unija si zadnjih petdeset let prizadeva za spodbujanje miru in blagostanja v Evropi. Vendar pa danes vzbuja vtis, da ji ne bo uspelo doseči teh ciljev, saj sedanje politike spodbujajo prekomerno porabo naravnih virov in uničevanje ekosistemov. Izzivi, s katerimi se soočata Evropa in svet, se morda zdijo nasprotujoči, vendar pa je skupina "10 zelenih" prepričana, da so mnogi od teh ciljev v resnici okoljski. Evropa že živi onkraj tega, kar je varno in trajnostno; stopnja rabe naših naravnih virov več kot dvakrat presega biološke zmogljivosti. Še naprej izčrpavamo naravne vire, uničujemo ali slabimo ekosisteme, ter onesnažujemo zrak, vodo in tla. Globalno tekmovanje za naravne vire že povzroča spore, ki pogosto prerasejo v nasilje. Stari recept za materialno blagostanje – gospodarska rast – pospešuje podnebne spremembe, upadanje biotske raznovrstnosti in zlom globalnih ekosistemov, ter s tem spodkopava gospodarsko dejavnost in temelje prihodnosti. Naši sedanji odgovori so omejeni le na upočasnjevanje teh vplivov. Ne lotevajo se ključnih vzrokov. Največji politični izziv za EU ni več upočasnitev teh škodljivih gibanj, temveč njihov preobrat. Le to bi bil resničen napredek.

Vizija "10 zelenih" za nadaljnjih 5 let

10 zelenih je skupina desetih največjih okoljskih mrež, ki so dejavne na evropski ravni in prisotne v Bruslju.

Ker je veliko izzivov okoljskih, je nadaljnji uspeh EU odvisen od moči njene okoljske vizije. V času pomanjkanja virov in zloma ekosistemov je varnostna politika v resnici skrb za stabilnost podnebja in preskrbljenost z vodo. Mir temelji na energetske učinkovitosti ter vetrni in sončni energiji. Na ta način države postanejo manj odvisne od drugih, omejenih virov energije. Prehranska varnost je odvisna od trajnostnega kmetijstva, varovanje ekosistemov pa postane temeljni pogoj za kakovost življenja in gospodarski uspeh. EU mora igrati vodilno vlogo pri spodbujanju trajnostnega razvoja na globalni, regionalni in nacionalni ravni. Spoprijeti se mora z obstoječimi vzorci potrošnje in proizvodnje, kot tudi z lastnimi vzorci potrošnje in proizvodnje ter prevoza, in jih spremeniti. Svoje gospodarstvo mora preusmeriti v nizko rabo energije in virov. EU bi morala to vizijo razširiti na svetovno raven tako, da bi se najprej spoprijela s svojim lastnim obsežnim uvozom. EU mora varovati in vlagati v ekosisteme, ki nudijo podporo upadajoči biotski raznovrstnosti, in zagotoviti pravico državljanov do življenja v zdravem okolju. Vse to mora doseči obenem z občutnim zmanjšanjem izpustov toplogrednih plinov. EU potrebuje smelo Strategijo trajnostnega razvoja, mnogo močnejšo od dogovora v letu 2006, in prave instrumente za njeno izvajanje. Nova Strategija trajnostnega razvoja, ki bo vključevala okoljske, socialne in gospodarske stebre, bi morala pri določanju političnih prioritet nadomestiti obstoječo Lizbonsko strategijo in bi morala temeljiti na združitvi zakonodajnih, političnih in finančnih instrumentov.

Vloga Evropskega parlamenta

Izvolitev novega Evropskega parlamenta junija 2009 je pomemben trenutek, da v svet vcepimo novo vizijo EU: program, ki ne bo temeljil na strahu, ropanju virov in ekosistemov, gospodarskem tekmovanju ali politični nadvladi. Ta vizija mora biti zasnovana na temeljnih vrednotah Evrope: miru, sodelovanju, združevanju, solidarnosti in spoštovanju človekovih pravic in varovanju okolja. Ko je Maastrichtska pogodba leta 1991 vpeljala "načelo soodločanja", je Evropski parlament začel prevzemati vse pomembnejšo vlogo pri odločanju v EU. Nova Lizbonska pogodba (če in ko bo začela veljati) bi parlamentu podelila nove moči. Soodločanje med Svetom in Evropskim parlamentom bi se bistveno razširilo. Posebno pomembna bi bila razširitev na področje kmetijstva, ribištva, strukturnih skladov ter zunanje politike. Parlamentu bo zaradi svojih pristojnosti glede proračuna dobil pomembno odgovornost glede ravnanja z javnimi finančnimi sredstvi v EU in glede vplivov le-teh na preostali svet. Evropski parlament bo s tako razširjenimi pristojnostmi v še močnejšem položaju, da bo lahko odločilno vplival na varovanje okolja in zdravje ljudi. Upamo, da bo državljanje Evropske unije to spodbudilo k uporabi njihove pravice do glasovanja na volitvah v Evropski parlament; novi parlament

bo pomembno vplival na našo varnost, blagostanje in kakovost življenja. Naše zahteve do prihodnjega parlamenta bi lahko povzeli v naslednjih desetih točkah (podrobnosti na naslednjih straneh):

1. Preprečiti "šesto veliko izumrtje": izgubljanje biotske raznovrstnosti in zlom ekosistemov.
2. Reforma kmetijske politike: javna sredstva za javne dobrine.
3. Spodbujanje čistega in učinkovitega energetskega sistema.
4. Besedam sledijo dejanja – za trajnosten proračun EU.
5. Čistejše, varnejše okolje za bolj zdrave Evropejce.
6. Prezem globalne odgovornosti.
7. Vodilna vloga EU naj omogoči nov mednarodni sporazum o podnebnih spremembah.
8. Evropa naj postane najbolj prometno učinkovito gospodarstvo na svetu.
9. Delovanje v okviru razpoložljivih naravnih virov.
10. Izboljšanje izvajanja in uveljavljanja zakonodaje.

Vse politične stranke in kandidate za Evropski parlament pozivamo, da se zavežejo priporočilom tega manifesta, da bi Evropa postala svetovna voditeljica trajnostnega razvoja.

1. Preprečiti "šesto veliko izumrtje": izgubljanje biotske raznovrstnosti in zlom ekosistema

Politični izziv za nadaljnjih pet let

Najbolj dragoceni evropski habitati izginjajo ali propadajo. Globalne stopnje izginjanja vrst stokrat presegajo naravne stopnje izginjanja. Podatki kažejo, da smo priča šestemu velikemu planetarnemu izumrtju. Večina gospodarsko najpomembnejših vrst morskih rib je padla pod varno biološko mejo. Po vsem svetu izginjajo gozdni ekosistemi, ker gozdove spreminjajo v kmetijska zemljišča in ker narašča nelegalno izsekavanje. Poleg tega vedno več dokazov razkriva negativne okoljske učinke gensko spremenjenih (GS) rastlin. Invazivne tujerodne vrste prispevajo še dodaten pritisk na že tako krhke ekosisteme. Učinki podnebnih sprememb bodo vsa ta škodljiva gibanja še poslabšali. Toda prav zdravi ekosistemi so življenjsko pomembni blažilci v boju proti učinkom nevarnih podnebnih sprememb. Ko bo v prihodnji Evropski parlament v letošnjem letu pričel s svojim delovanjem, bo verjetno moral ugotoviti, da EU ni izpolnila svojih ciljev glede zaustavitve upadanja biotske raznovrstnosti do leta 2010. EU kljub svojim mednarodnim obvezam ni uspela uveljaviti nobene pomembne strategije za zmanjšanje svojega skupnega »okoljskega odtisa« na svetovne gozdove. Skupna kmetijska politika je bila navzlic tako imenovanim reformam še naprej glavno gonilo zmanjševanja biotske raznovrstnosti. Obseg neuspeha EU, da bi obvarovala naša morja in vzpostavila trajnostno ribištvo, je naravnost grozljiv. EU se mora danes sramovati zaradi pomanjkanja nadzora in neupoštevanja svarilnih znakov zloma ekosistema.

Vizija »10 zelenih« za nadaljnjih pet let

Potrebujemo politično voljo za bolj smelo evropsko politiko na področju biotske raznovrstnosti. Skrb za ekosisteme in biotsko raznovrstnost se mora odražati v vseh pomembnih evropskih politikah. Poleg konkretnih ciljev in ciljev za zmanjšanje izginjanja biotske raznovrstnosti, je za naslednje desetletje potrebna dolgoročna vizija le-te. Prišel čas, da EU pogleda dlje od enostavne zaustavitve zmanjševanja biotske raznovrstnosti in se bolj usmeri k preusmeritvi negativnih gibanj. Vzpostaviti moramo raznolike, močne in odporne ekosisteme, brez katerih se ne bomo mogli prilagoditi na podnebne spremembe. Poleg tega, da proračun EU porabljammo za spodbujanje izvajanja obstoječih politik ohranjanja, ga moramo začeti porabljati tako, da bomo obnovili naše ekosisteme. Zdravi in biotsko pestri ekosistemi so pomembni za vse in ne le za naravovarstvenike. Dobrobit ljudi je odvisna od neprekinjenega pritoka javnih dobrin in ekosistemskih storitev, ki jih smatramo za samoumevne. Podnebne spremembe in zlom ekosistema so del iste težave. Poskrbeti moramo, da se izognemo nepotrebnim tehtanjem med podnebnimi politikami EU in med politikami za zaščito biotsko pestrih ekosistemov. Prihodnjih pet let bo ključnih za vzpostavitev finančnega mehanizma za naše preostale gozdove v svetovni podnebni ureditvi po letu 2012. Za EU je tudi čas, da se od govorjenja o nezakoniti sečnji in varstvu lesa preusmeri k učinkoviti zakonodaji. Potrebujemo tudi novo zakonodajo, ki bi preprečila onesnaževanje z GS rastlinami in zagotovila, da bodo pridelovalci zakonsko odgovorni za škodo, ki bi jo povzročili.

Poziv »10 zelenih« kandidatom za Evropski parlament in političnim strankam:

1. Postanejo naj gonilna sila za smel nov politični okvir za varstvo biotske raznovrstnosti, ki ne bo skušal le zaustaviti upadanja biotske raznovrstnosti, temveč bo dejansko obnovil biotsko raznovrstnost in ekosisteme v EU in po svetu. Vključevati bi moral tudi obvezujoča pravila EU glede invazivnih tujerodnih vrst. Novi politični okvir za varstvo biotske raznovrstnosti mora zahtevati močnejšo integracijo vseh teh vprašanj v vse ustrezne politike EU, sicer bo politika neuspešna.

2. Temeljito naj oživijo razpravo glede financiranja, izvajanja in obveščanja o zakonih, ki so se izkazali za učinkovite, kot sta npr. Direktivi o pticah in o habitatih, ali pa tistih, ki so v postopku začetka izvajanja, kot npr. Okvirna direktiva o vodah in Direktiva o morski strategiji. Za območja Nature 2000 bi morali na leto rezervirati vsaj 6,1 bilijona evrov. Parlament bi moral po petih letih oceniti izvajanje teh zakonov v državah članicah. Predlagati bi moral načine za izboljšanje izpolnjevanja zakonov in kaznovati države za ponavljajoče se neizpolnjevanje njihovih pravnih obvez glede teh direktiv.

3. Zagotovijo naj temeljito in pregledno reformo načina, na katerega EU izvaja oceno tveganj za GSO. Še posebej naj Evropsko komisijo spodbudijo, da izpolni svojo vlogo upravljavca tveganj in zagotovi ustrezno izvajanje obstoječih pravil za odobravanje GSO. Komisijo in države članice naj tudi spodbudijo, da sprejmejo stroga pravila, ki bodo preprečila onesnaženje v EU (»soobstoj«), tako, da ob dopolnjevanju Direktive o semenih podprejo najnižje tehnično možne pragove za prisotnost GSO, ter da podprejo strogo ureditev s polno odgovornostjo, ki breme nalaga podjetjem in kmetom, ki uporabljajo oziroma pridelujejo GS rastline.

4. Zagotovijo naj resnično reformo Skupne ribiške politike. Vključevati bi morala učinkovite ukrepe za spremembo običajnih upravljaljskih praks v takšne, ki temeljijo na ekosistemih; temeljito zmanjšati velikost ribiškega ladjevja EU in njegovih ribolovnih kapacitet; ter končno opustiti sporne denarne podpore. Nujno je oblikovanje zaprtih (neribolovnih) območij, izboljšanje načrtov za obnovo staleža rib, ukrepi za boj proti nezakonitemu ribolovu ter izboljšanje nadzornih zmožnosti Komisije, kakor tudi uvedba omejitve celotnih dopustih ulovov v skladu z znanstveno priporočenimi previdnostnimi ravnmi ulovov.

5. EU naj podpirajo pri sprejemanju močnejših ukrepov proti izsekavanju in uničevanju gozdov, vključno z nacionalno ravni. To je potrebno zagotoviti v povezavi s preprečevanjem nadaljnjih podnebnih sprememb in preprečevanjem izgubljanja biotske raznovrstnosti. Parlament bi moral zagotoviti uspešno izvajanje akcijskega načrta EU FLEGT (FLEGT = Akcijski načrt EU za gozdove in Akcijski načrt za uveljavljanje zakonodaje, upravljanje in trgovanje na področju gozdov), vključno s sprejemom zakonodaje, ki bo zmanjšala in končno tudi zaustavila nezakonito izsekavanje gozdov, s pomočjo preprečevanja prodaje lesa in lesnih izdelkov, ki prihajajo iz takšnih virov, na evropskem trgu. Parlament mora tudi zagotoviti, da bo EU vodila ustanavljanje mednarodnega mehanizma finančne podpore, ki bo v svetovni podnebni ureditvi po letu 2012 varoval še preostale starodavne gozdove po svetu (poleg denarne podpore za prilagajanje in blažitev v državah v razvoju). EU bi morala zagotoviti ustrezne finančne vire za čim hitrejši začetek izvajanja teh nalog.

2. Reforma kmetijske politike: javna sredstva za javne dobrine

Politični izziv za nadaljnjih pet let

Skupna kmetijska politika (SKP) porabi več kot 40% proračuna EU in je kljub več zaporednim reformam na splošno neuspešna pri reševanju obstoječih okoljskih izzivov, kot so zmanjševanje biotske raznovrstnosti, podnebne spremembe, onesnaževanje zraka, degradacija prsti, izpostavljenost pesticidom in vse večje pomanjkanje vode. Podnebne spremembe bodo zahtevale globoke spremembe v rabi zemljišč in v kmetijstvu, da bi lahko zagotovili učinkovito blaženje in prilagajanje, zaradi česar je še bolj pomembno, da EU razvije dosledno trajnostno politiko, ki bo iz javnih sredstev zagotavljala javne dobrine. Večina sredstev SKP se še vedno porablja za neusmerjena neposredna plačila kmetom, z neustrezno povezavo med ravni plačil in ravni zagotavljanja javnih dobrin, vključno z "nekmetijskimi" dobrinami, kot so npr. kakovost vode, habitati prostoživečih živali in rastlin, ter druge ekosistemske storitve. Najvišja plačila v resnici še vedno prejemajo največje, najbolj konkurenčne in najbolj intenzivne kmetije.

Vizija »10 zelenih« za nadaljnjih pet let

Da bi SKP spremenili v učinkovito politiko trajnostne rabe zemljišč in razvoja podeželja, ki bo temeljila na načelu, da morajo vsa javna sredstva zagotavljati jasno določene javne dobrine, jo je potrebno nujno in temeljito preoblikovati. Kmetje bi npr. morali biti plačani za to, da družbi nudijo storitve, ki jih trg ne nagraduje, kot so npr. habitati prostoživečih rastlin in živali, čista voda, skladiščenje ogljika in ohranjanje krajine. SKP bi morala tudi spodbujati in podpirati kmetijske prakse, ki ne uporabljajo pesticidov ali ki zmanjšujejo njihovo rabo, ki so na splošno trajnostne in koristne za zdravje ljudi – kot je npr. ekološko kmetijstvo. Upoštevati moramo povpraševanje javnost po zdravi, kakovostni in gensko nespremenjeni hrani, ter storiti potrebne korake, da bomo zagotovili široko dostopnost takšne hrane evropski javnosti. Preprečiti moramo onesnaževanje okolja, hrane in krme z GSO. Ob vztrajanju visokih cen bodo regulatorni instrumenti postali še bolj pomembna spodbuda za bolj trajnostno kmetijstvo. Da bi zaščitili tla, je nujno ukrepanje na ravni EU, saj naša tla iz leta v leto bolj propadajo.

Poziv »10 zelenih« kandidatom za Evropski parlament in političnim strankam:

1. Kot ključne cilje Skupne kmetijske politike naj zagovarjajo varovanje okolja in trajnostnost, vključno s pozitivnimi vplivi na zdravje ljudi, ter porabo sredstev preusmerijo v zagotavljanje javnih dobrin, še posebej s podpiranjem trajnostnih kmetijskih praks, razvoja podeželja in ekološkega kmetijstva. Zagotovijo naj celovito izvajanje vseh standardov integrirane pridelave ter obenem zagotovijo, da le-ti postanejo obvezna osnovna zahteva za vse kmete, ki prejemajo javne finančne podpore.

2. Oblikujejo naj učinkovita orodja za podporo evropskim kmetijskim sistemom na območjih z visoko naravno vrednostjo – za tiste tradicionalne ekstenzivne oblike kmetijstva, ki so nujne za ohranjanje evropskih ekosistemov in krajine, a so na prostem trgu pogosto nekonkurenčne.

3. Povežejo naj trgovino s trajnostnostjo: ukiniti je treba vse izvozne subvencije in druge politike, ki škodujejo državam v razvoju, hkrati pa je potrebno oblikovati mednarodne sporazume, ki bodo zagotavljali upoštevanje osnovnih okoljskih in socialnih meril za vse proizvode, ki se prodajajo na svetovnem trgu.

4. Pozovejo naj k novi razpravi za zagotovitev sprejema Okvirne direktive o tleh, ki bo pripeljala do preobrata sedanjega procesa uničevanja tal (v primeru, da med šestim parlamentarnim obdobjem ta dogovor ne bi bil dosežen).

5. Preprečijo naj nepovratno onesnaženje okolja z GSO in s tem zagotovijo obstoj in razvoj običajnega kmetijstva, kmetijstva brez GSO in ekološkega kmetijstva.

3. Spodbujanje čistega in učinkovitega energetskega sistema

Politični izziv za naslednjih pet let

Evropski energetski sektor še vedno obvladujejo velike centralizirane elektrarne, ki uporabljajo okolje obremenjujoča fosilna in jedrska goriva. Ob tem pri ogrevanju in v prometu prevladujejo energetsko zelo intenzivne strukture, ki večinoma temeljijo na nafti in plinu. Poraba fosilnih goriv je odgovorna za 80% izpustov toplogrednih plinov v EU. Še več, na območju 27 držav članic EU se nahaja samo 0,6% nafte, 2% plina, 7,3% premoga in skoraj nič svetovnih rezerv urana. Da bi dosegli podnebne zaveze EU, obdržali globalni dvig temperature pod nevarnim pragom +2°C in zavarovali trajnostno oskrbo z energijo, so nujne spremembe. EU mora postopoma ukiniti močno onesnažujoča in visoko tvegana goriva, kot so premog, nafta in jedrska energija, ter investirati v resnično trajnosten energetski sistem.

Vizija »10 zelenih« za nadaljnjih pet let

V bližnji prihodnosti, do konca novega parlamentarnega obdobja, bodo morale biti v EU in njenih državah članicah izvedene nekatere pomembne strukturne spremembe za zagotovitev razvoja čistega energetskega sistema, ki bo temeljil na učinkoviti rabi energije in obsežni uporabi tehnologij obnovljivih virov energije. Za EU sta varčevanje z energijo in njena učinkovita raba eno najbolj stroškovno učinkovitih orodij, s katerim se lahko bori proti podnebnim spremembam in spodbuja pametno gospodarsko rast v prid okolja in družbe nasploh. Odločilno za uresničitev ogromnih potencialnih prihrankov bo, da EU končno sprejme pravno zavezujoč cilj 20% izboljšanja energetske učinkovitosti do leta 2020, kot je bil predlagan v Podnebno-energetskem paketu Evropske komisije, ter da zagotovi hitro in odločno izvajanje obstoječe in prihodnje zakonodaje na tem področju. Obenem bo za doseg cilja 20% obnovljivih virov energije do leta 2020 ključno učinkovito in pravočasno izvajanje nove Direktive o obnovljivih virih energije, ki bo vzpodbudilo razmah čistih in varnih energetskih virov v Evropi. Poleg tega bo morala EU vzpodbuditi razvoj sodobnega, prožnega energetskega sistema, ki bo omogočal optimalno vključevanje tehnologij obnovljivih virov energije.

Poziv »10 zelenih« kandidatom za Evropski parlament in političnim strankam:

1. Zagotovijo naj, da cilj 20% zmanjšanja porabe energije do leta 2020 postane pravno zavezujoč. To je manjkajoči člen v Podnebno-energetskem paketu in pomanjkljivost, ki je na zasedanju Pomladnega Sveta 2008 niso odpravili.

2. Omogočijo naj močne politike EU za standarde energetske učinkovitosti za vse nove in stare zgradbe. S tem bomo omogočili nova delovna mesta in prihranili milijarde pri stroških za goriva. Ocenjujejo, da lahko že samo z okrepitevijo sedanje precej šibke Direktive o energetske učinkovitosti stavb prihranimo 460 milijonov ton CO₂ v EU na leto – ali okrog 10% izpustov CO₂.

3. Nadaljujejo naj s pritiskom na prometni sektor, da nenehno izboljšuje energetske učinkovitost vozil. Potrebno si je prizadevati tudi za spodbude za bistveno povečanje javnega prevoza tako za pešce kot za tovor, vključno z razširitvijo evropskih železniških omrežij, kar bo pomagalo k odmiku od okoljsko škodljivih oblik prevoza (t.i. 'modal shift').

4. Skrbno naj sledijo izvajanju Direktive o izdelkih, ki rabijo energijo, tako da bo ta dinamično povečevala standarde energetske učinkovitosti za vrsto potrošniških in industrijskih proizvodov – od informacijskih tehnologij do grelcev, od hladilnikov do električnih motorjev v industriji.

5. Aktivno naj pomagajo pri izvajanju in spremljanju Direktive o obnovljivih virih energije. Skrbno naj pazijo na določilo o učinkoviti in stalni podpori za različne tehnologije obnovljivih virov energije. Ves razvoj obnovljivih virov energije mora slediti strateškemu pristopu, da bo zagotovljeno hitro izvajanje in načrtovanje varnosti, ter da bomo čim bolj zmanjšali navzkrižja z drugimi cilji politik, kot je npr. okrepitev ekosistemov za prilagoditev na podnebne spremembe.

6. Zagotovijo naj posodobitev sistema električnega omrežja, da bi omogočili dolgoročno integracijo tehnologij obnovljivih virov energije do leta 2020 in naprej, ob istočasni postopni ukinitvi jedrske energije in premoga. To mora vključevati dostopnost medsebojno povezanega omrežja, tako na kopnem kot po morju, in prožno delovanje le-tega.

7. Ukinejo naj finančne podpore EU iz izvoznih kreditnih agencij in javnih investicijskih bank za projekte rabe fosilne in jedrske energije, kar bo omogočilo postopno ukinitve le-teh, in zagotovijo finančne in zakonodajne vzpodbude za energetske učinkovitost in obnovljive vire energije.

4. Besedam sledijo dejanja - za trajnosten proračun EU

Politični izziv za naslednjih 5 let (2009-14)

»10 zelenih« razpravo »brez tabujev« o proračunu EU pozdravlja kot enkratno priložnost za uskladitev politik porabe in prihodkov EU v skladu s cilji njenih politik, še posebej s Strategijo trajnostnega razvoja, podnebno politiko EU in s cilji za zaustavitev upadanja biotske raznovrstnosti. V središču vsakega proračuna EU mora biti načelo »javna sredstva za javne dobrine« – pred davkoplačevalci in državami članicami ni možno zagovarjati nič drugega. Okoljske organizacije že dolgo kritizirajo proračun EU zaradi njegovega ogromnega prispevka k uničevanju okolja. V mnogih delih je tudi v neposrednem sporu z okoljskimi politikami EU. Hkrati pa je za izvajanje okoljskih politik znotraj in zunaj meja EU zagotovljenih premalo evropskih sredstev. SKP kljub nekaterim manjšim spremembam še vedno ni ustrezna za okoljsko trajnostno prihodnost. Sredstva kohezijskih in strukturnih skladov se pogosto vlagajo v projekte, ki povečujejo porabo energije in rast prometa ob istočasnih visokih izpustih toplogrednih plinov, kot so npr. nove avtoceste in sežigalnice odpadkov. Čeprav se tehnike okoljske presoje uporabljajo vse bolj in je v sedanjih strukturnih in kohezijskih skladih na voljo nekaj sredstev za okoljska vlaganja, še vedno obstaja pomanjkanje političnih zavez za trajnostni razvoj. Podobne težave so tudi na mnogih drugih področjih porabe sredstev EU.

Vizija »10 zelenih« za nadaljnjih pet let

Skorajšnja razprava o preoblikovanju proračuna EU in o prihodnji finančni perspektivi 2014-2020 se mora osredotočiti na spodbujanje trajnostnega razvoja v EU in po svetu. Mehanizmi finančnih prihodkov in porabe morajo biti posvečeni trajnostnemu razvoju; noben izdatek ne sme biti v nasprotju s tem ciljem. Pri sprejemanju odločitev EU o porabi se je potrebno osredotočiti na prihodnost, v luči omejitev naravnih virov planeta in potrebe, da blagostanje za prihodnje generacije zagotovimo pravično po vsem svetu. Evropski parlament, ki ima pri proračunu pomembno vlogo, bi moral imeti pogum, da prekine s preteklostjo in prične z vizionarskim in okoljsko trajnostnim »nepopisanim listom papirja«.

Poziv »10 zelenih« kandidatom za Evropski parlament in političnim strankam:

Upoštevajte dve nadrejeni načeli:

1. Temeljni cilj novega proračuna EU, ki bo določil okoljske, socialne in gospodarske razsežnosti, naj bo trajnostnost v Evropi in po svetu. Proračun EU mora slediti ciljem Strategije trajnostnega razvoja EU za spodbujanje trajnostne proizvodnje in potrošnje, ločitev rasti prometa od gospodarske rasti in oblikovanje "družbe brez odpadkov".

2. Javna sredstva za demokratično dogovorjene politike, ki zagotavljajo javne dobrine in storitve za družbo kot celoto. Sredstva EU¹ morajo na odgovoren in pregleden način zagotavljati jasne in opredeljive koristi za vse državljane EU. Tudi Evropska investicijska banka se mora kot del tega procesa pri svojih posojilnih postopkih držati enakih načel.

Potrebno je zagovarjati naslednje temeljne kamne:

3. Smelo prenovljeno Strategijo trajnostnega razvoja, ki bo prepoznavala socialne, gospodarske in okoljske sestavine kot neločljive in medsebojno odvisne sestavne dele človeškega razvoja. Namen je, da zagotovimo nadrejeni cilj za politiko EU, ki mora vključevati nadaljevanje Lizbonske strategije za reformo, socialni program in pa jamstvo, da bo mednarodna razsežnost upoštevana bolj kot doslej.

4. Podnebno politiko, ki bo jamčila, da bo EU doma in v svetovnem merilu naredila vse, kar je možno, da obdrži globalno segrevanje pod 2 stopinjama Celzija v primerjavi s predindustrijsko dobo.

¹ Skladi EU vključujejo Kohezijski sklad, Strukturni sklad in predpristopni sklad za države kandidatke.

5. Ključne mednarodne zaveze EU, kot so Listina Združenih narodov, Cilji Združenih narodov za novo tisočletje, Konvencija ZN o podnebnih spremembah, Konvencija ZN o biotski raznovrstnosti in Aarhuška konvencija.

6. Temeljito socio-ekonomsko analizo načrtov in izvajanj infrastrukturnih projektov **Transevropske transportne mreže (TEN-T)** od leta 1994 dalje. Analiza naj izmeri doseganje prvotnih ciljev politike in naj vključuje predvidevanje potreb ter analizo stroškov in koristi. Sedanje načrte TEN-T je potrebno analizirati v luči nedavnih obvez za omejitev podnebnih sprememb in prenovljene Strategije trajnostnega razvoja EU.

7. Prihodnjo kohezijsko politiko, ki bo šla po razvojni poti podnebne nevtralnosti in učinkovite rabe naravnih virov. Vključevanje okoljskih ciljev in tem ne bi smelo biti le vertikalno – prek neposrednih okoljskih vlaganj, temveč tudi horizontalno – s preverjanjem okoljske trajnostnosti porabe sredstev v vseh projektih s finančno podporo EU. Ta ozelenitev sredstev EU mora bistveno okrepiti podporo za energetska učinkovitost, obnovljive vire energije, čist javni prevoz, blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje, zavarovana območja NATURE 2000, ekoinovacije in okoljsko vodenje.

5. Čistejše, varnejše okolje za bolj zdrave Evropejce

Politični izziv za naslednjih 5 let (2009-14)

Evropski državljani so zaskrbljeni zaradi zraka, ki ga dihajo, varnosti hrane, ki jo uživajo, in vode, ki jo pijejo. Skoraj vsak deveti državljan od desetih pravi, da je zaskrbljen zaradi vplivov okolja na svoje zdravje. Okoljsko onesnaženje škoduje zdravju ljudi v Evropi. Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) ocenjuje, da okoljski dejavniki igrajo pomembno vlogo ne samo pri nesrečah in poškodbah, temveč tudi pri več kot 80 boleznih, vključno z alergijami, astmo, boleznimi dihal, rakom, boleznimi srca in ožilja in določenimi motnjami v plodnosti in razvoju. Dokazi kažejo, da so med vzroki za bolezni v EU onesnaženje zraka v stavbah in na prostem, hrup, ter bolezni, povezane s hrano in kemikalijami, vključno z biocidi in pesticidi. Nove okoljske grožnje zdravju so povezane s podnebnimi spremembami (npr. z vročinskimi valovi, poplavami in povratkom nekaterih "tropskih" boleznih), nanotehnologijami ter elektromagnetnimi polji. Več kot polovica vprašanih evropskih državljanov meni, da Evropska unija na tem področju ne naredi dovolj. Čeprav pričakovana življenjska doba v Evropi še vedno narašča, stalno naraščajo tudi alergije in nekatere vrste raka, posebno pri otrocih. Ocene kažejo, da ima danes v Evropi en otrok od štirih določeno vrsto alergije, obolenje za rakom pa se pri otrocih vsako leto poveča za 1%. Kljub temu bi izboljšana merila za kakovost zraka lahko pripomogla k zmanjšanju obolenja za astmo in izboljšanju zdravja dihal, dosledno izvajanje nove politike za kemikalije (REACH) pa bo pomagalo zmanjšati breme številnih boleznih. V resnici veliko znanstvenikov meni, da je omejevanje določenih kemikalij ključ do zmanjšanja hitro naraščajočih stopenj raka na prsih in prostati v Evropi. Poleg človeške bridkosti, ki jo povzroča rak, vsak primer raka stane v povprečju 2,14 milijona evrov na leto.

Vizija »10 zelenih« za nadaljnjih pet let

Navkljub zgornjim dejstvom je evropska okoljska zdravstvena politika pričela prispevati k izboljššanemu zdravju ljudi. Izziv pred njo je, da začne nadzorovati nekatere sodobne pandemije, ki so povezane z okoljskim zdravjem, kot so rak, debelost, težave z duševnim zdravjem, bolezni srca in dihal in težave s plodnostjo. Poudarek mora biti na preprečevanju primarnih boleznih, ki je boljše od zdravljenja. Pomembna strategija je, da zagotovimo, da bomo pri informiranju in oblikovanju politik uporabljali ugotovitve raziskav okolja in zdravja, ki jim je namenjen znaten proračun EU. Več pozornosti je treba posvetiti še zlasti: pospešitvi vključevanja najnovejših znanstvenih raziskav s področja zdravja v politike, ter določitvi meril za upoštevanje potreb občutljivih skupin, kot so otroci, nosečnice, ostareli in že oboleli. Nadalje moramo zagotoviti, da bodo resnični zdravstveni stroški neukrepanja na področju energije, prevoza, kemikalij in pesticidov vključeni v oblikovanje politik tako, da bodo postali spodbuda za bolj trajnostno in bolj zdravo prihodnost. 10 zelenih torej želi, da bi poslanci v prizadevanju za trajnostno prihodnost bolj celostno upoštevali pozitivne zdravstvene koristi varovanja biotske raznovrstnosti in zdravega podeželskega in urbanega okolja.

Poziv »10 zelenih« kandidatom za Evropski parlament in političnim strankam:

1. Obnovijo naj podporo za konkretne dejavnosti **Akcijskega načrta EU za okolje in zdravje 2004-2010 in za jasno vizijo po letu 2010**, ter zagotovijo podporo procesu na ministrski ravni za "Okolje in zdravje otrok" v okviru Svetovne zdravstvene organizacije, tako v Evropi kot mednarodno.
2. Nadaljujejo naj s pozivi Komisiji in državam članicam, naj zagotovijo finančno in politično podporo za vseevropski **sistem nadzora s pomočjo humanega biomonitoringa**, v povezavi z okoljsko zakonodajo in monitoringom, ter kazalniki zdravja.
3. Zagotovijo naj, da bo javno zdravje v središču politik prilagajanja na podnebne spremembe v EU in na mednarodni ravni, ter da bodo pri dejavnostih v sami EU v celoti upoštewane tudi koristi za zdravje kot posledica dejavnosti blaženja podnebnih sprememb.

Kemikalije / REACH

4. **Strogo naj nadzorujejo Evropsko agencijo za kemikalije (ECHA)**, tako da uporabljajo svoje pristojnosti za nadzor in svoj položaj v upravnem odboru ECHA, ter tako zagotovijo redno poročanje Evropskemu parlamentu – s temeljitim pregledom delovnih načrtov ter s splošnimi in finančnimi letnimi poročili, z namenom, da poskrbijo za popolno izvajanje zakonodaje o kemikalijah REACH.

5. Zagotovijo naj, da bo na kandidatno listo (priloga zakonodaje REACH št. XV) vključeno kar največje možno število kemikalij z visokim tveganjem, vključno s kemikalijami, ki so znane kot hormonski motilci, in da bodo te čim prej podvržene postopku odobranja, ali pa da jih bodo v primeru novih informacij sproti vključevali v te postopke.

Kakovost zraka

6. **Zagotovijo naj, da bo revizija Direktive o nacionalnih zgornjih mejah emisij (NEC) vključevala smeje cilje za zmanjšanje emisij** do leta 2020, ter zavrnejo vsakršno zniževanje sedanjih ciljev za leto 2010. Zagotovijo naj, da bo pregled zdravstvenih merilnih za kakovost zraka (leta 2013) nudil vsaj takšno raven zaščite zdravja, ki bo temeljila na smernicah Svetovne zdravstvene organizacije, ter raven smelosti, ki bo vključevala cilje glede podnebnih sprememb (glej poglavje o podnebjju).

7. **Zagotovijo naj, da bo Komisija pripravila zeleno knjigo o onesnaženosti zraka v zaprtih prostorih**, ki bo vodila do konkretnih zakonodajnih predlogov EU, utemeljenih na smernicah Svetovne zdravstvene organizacije o kakovosti zraka v zaprtih prostorih, ter do sprememb drugih pomembnih direktiv EU o energetski učinkovitosti zgradb in gradbenih izdelkov.

Pesticidi

8. **Zagotovijo naj, da bo revizija zakonodaje o biocidih zagotavljala najvišjo možno raven varovanja zdravja**, posebej za otroke, ostarele in vse ostale občutljive skupine. Zagotovijo naj, da ne bodo več dovoljene aktivne snovi, ki jih je Evropska skupnost uvrstila na seznam kancerogenih, mutagenih, strupenih za reprodukcijo ali motečih za sistem žlez z notranjim izločanjem, ter da bodo vse nevrotoksične in imunotoksične snovi ustrezno označene.

Nanotehnologija, EMP in hrup

9. **Omejijo naj trženje in uporabo nanomaterialov** na trgu EU, dokler ne bodo bolj obširno znani okoljski in zdravstveni vplivi nanotehnologij. Potreben je ustrezen zakonodajni okvir, ki bo temeljil na načelu previdnosti in bo vključeval jasne zahteve za označevanje.

10. **Pregledajo naj vsa zakonodaja o elektromagnetnih poljih (EMP)**, na osnovi novih znanstvenih ugotovitev o povečani izpostavljenosti brezžičnim napravam in raziskavah o zdravstvenih učinkih, kot so opisani v poročilu Bioinicijativa o EMP in v njegovih priporočilih.

11. Zagotovijo naj nadaljnje zmanjševanje izpostavljenosti hrupu, za katerega je treba poskrbeti med **pregledom Direktive o okoljskem hrupu**.

6. Prevzem globalne odgovornosti

Politični izziv za nadaljnjih pet let

EU ima zaradi svoje globalne prisotnosti in vpliva posebno odgovornost do ostalega sveta. Je največji enotni trg na svetu, glavna trgovinska partnerka ter največja mednarodna donatorica pomoči, ki za razvojno pomoč porabi 46 milijard evrov letno. Medtem ko je EU že po tradiciji ena od glavnih mednarodnih okoljskih vodij, je svojo zunanjo pozornost postopoma prilagodila potrebam »konkurenčnosti«, ki jih je pred kratkim jasno izrazila v svojem programu »Svetovne Evrope«. Namen tega programa je odzvati se na nove globalne izzive, kot je vzpon Kitajske in Indije, z namenom, da bi zagotovili dostop evropskih podjetij do naravnih virov po svetu. Hkrati pa naj bi do leta 2015 dosegli Razvojne cilje Združenih narodov za novo tisočletje (MDG), ki jih je leta 2000 sprejela mednarodna skupnost. Večina teh ciljev je še daleč od uresničitve. To velja tudi za MDG7 – okoljska trajnostnost, ki je podlaga osnovnega človeškega razvoja. Nova Lizbonska pogodba (če in ko bo začela veljati, in brez sprememb v ustreznih delih) bi znova potrdila vodilne cilje trajnostnega razvoja in varovanja okolja ter pripeljala do nove institucionalne ureditve zunanje vloge EU, vključno z visokim predstavnikom za zunanje zadeve in varnostno politiko ter novo Evropsko službo za zunanjepolitično delovanje.

Vizija »10 zelenih« za nadaljnjih pet let

Zunanjo politiko EU, vključno s trgovino, vlaganji in razvojno pomočjo, ter ostale politike EU, ki povzročajo zunanji »okoljski odtis«, je potrebno pregledati in prilagoditi, da bodo postale okoljsko trajnostne. Člani Evropskega parlamenta bi morali skupaj s svojimi kolegi v nacionalnih parlamentih po vsem svetu javnost še naprej pozivati k pozornosti na okoljske in socialne težave ter težave v zvezi s človekovimi pravicami, ter zagotoviti konkretne korake za spremembe, preglednost in odgovornost in za vključevanje civilne družbe.

Poziv »10 zelenih« kandidatom za Evropski parlament in političnim strankam:

1. Zagotovijo naj boljše vključevanje najpomembnejših presečnih tem, vključno z okoljsko trajnostnostjo, v evropske politike razvojnega sodelovanja, da bi izboljšali učinkovitost in učinke pomoči (na osnovi poročila Evropskega parlamenta A6-0476/20).

2. Zagotovijo naj skladnost politik EU: trgovinske, investicijske, kmetijske, energetske in varnostne politike npr. ne bi smele spodkopavati mednarodnih obvez in dejavnosti na področju okolja, podnebnih sprememb in razvoja, temveč bi jih morale podpirati.

3. Pozovejo naj k pravno zavezujočim predpisom, ki bodo zagotovili, da delovanje evropskih podjetij po svetu ne bo kršilo človekovih pravic in okoljske trajnostnosti.

4. Zagotovijo naj, da bodo evropski izdatki za razvoj, ki tečejo prek Evropske investicijske banke in drugih finančnih institucij (npr. Svetovne banke), podpirali cilje trajnostnega razvoja Evropske unije, ne pa, da jih spodkopavajo.

5. Zagotovijo naj pridobitev novih in dodatnih finančnih virov (poleg in onkraj Čezmorske razvojne pomoči) za pomoč državam v razvoju pri tem, da se bodo razvijale na podnebnju prijazen način in da se bodo lahko prilagajale na posledice podnebnih sprememb, v skladu z načelom "onesnaževalec plača" ter popolnoma v skladu s strukturo UNFCCC (Okvirne konvencije Združenih narodov o podnebnih spremembah). Poleg tega je potreben finančni mehanizem, ki bo zaustavil izsekavanje gozdov in spodbudil pogozdovanje. Vzdrževanje in obnova funkcij ekosistemov, od katerih smo ljudje odvisni, bo pripomoglo k prožnosti v odnosu do podnebnih sprememb in k izboljšanju zmožnosti ekosistemov za prilagoditev.

7. Vodilna vloga EU naj omogoči nov mednarodni sporazum o podnebnih spremembah

Politični izziv za nadaljnjih pet let

Dolgoročni cilj EU je omejitev dviga globalne povprečne temperature pod 2°C glede na povprečno raven iz predindustrijske dobe. Scenarij, ki najbolj ustreza temu cilju in ki ga omenja zadnje srečanje Medvladnega panela za podnebne spremembe, zahteva, da globalni izpusti dosežejo vrh med leti 2000 in 2015, potem pa začno upadati. V Kopenhagenu je letos potrebno sprejeti svetovni sporazum z določili in v obsegu, ki bodo sorazmerna s tem izzivom. Odločitve, ki bodo sprejete, in akcije, ki bodo izvedene v naslednjih petih letih v EU kot enem od gospodarstev z največjimi izpusti in z visoko zgodovinsko odgovornostjo, bodo odločilne za to, ali bo Unija prispevala svoj pravični delež pri izogibanju nevarnim podnebnim spremembam, ki ogrožajo ljudi in ekosisteme.

Vizija »10 zelenih« za nadaljnjih pet let

Da bi se izognili nevarnim podnebnim spremembam, mora EU hitro napredovati k preobrazbi svojega gospodarstva iz energetskega razsipnega do visoko učinkovitega, takšnega, ki namesto fosilnih virov uporablja obnovljive vire. Pri tem EU ne sme popustiti trenutno promoviranim napačnim rešitvam, kot je jedrska energija. Namesto tega mora poskrbeti za resnične politike zmanjševanja toplogrednih plinov, ki jih tudi v primeru, da podnebne spremembe ne bi bile tako izrazite, kot se bojimo, ne bi bilo treba obžalovati, saj so hkrati koristne za zdravje, ohranitev ekosistemov in biotsko raznovrstnost, zmanjševanje revščine in zaposlovanje ter energetske varnost. Zmanjševanje izpustov, ki jih mora EU doseči, mora biti v skladu z najboljšimi dostopnimi znanstvenimi informacijami in se mora prilagajati novim znanstvenim dokazom, istočasno pa mora zagotavljati izpolnjevanja srednje- in dolgoročnih začasnih ciljev, ki morajo usmerjati načine zmanjševanja izpustov. EU mora izziv podnebnih sprememb preoblikovati v priložnost, da Evropo naredimo trajnostno in z vidika rabe virov najbolj učinkovito gospodarstvo na svetu; navsezadnje so stroški neukrepanja veliko višji od stroškov ukrepanja.

Poziv »10 zelenih« kandidatom za Evropski parlament in političnim strankam:

1. Borijo naj se za priznanje potrebe po najmanj 30% zmanjšanju domačih izpustov EU do leta 2020 glede na raven iz leta 1990, vključno z učinkovitim mehanizmom za izpolnjevanje obvez, ki bo zagotovil, da bodo države članice izpolnile svoje obveze za zmanjšanje izpustov.

2. Zagotovijo naj, da bo zakonodaja o obnovljivih virih in energetske učinkovitosti v skladu s ciljem 30% zmanjšanja izpustov, in da bo vsebovala obvezujoče cilje in politike. Zagotovijo naj tudi, da bodo VSE relevantne politike, ukrepi in vlaganja EU (prek skladov EU in Evropske investicijske banke) prispevali k naporom za zmanjšanje izpustov na trajnosten način.

3. Zagotovijo naj, da bo EU sprejela učinkovite in dosledne politike prilagajanja podnebnim spremembam in ukrepe v vseh ustreznih sektorjih, vse v skladu s potrebo po okrepitvi ekosistemov in naslavljanjem obstoječih groženj biotski raznovrstnosti in okoljskim storitvam. Za prilagajanje je bistvenega pomena izvajanje, krepitev in ustrezno financiranje obstoječe okoljske zakonodaje (kot so Okvirna vodna direktiva in direktive o naravi).

4. Okrepijo naj Shemo trgovanja z izpusti EU, tako da bo izpolnila svoj potencial kot pravičen in stroškovno učinkovit mehanizem za zmanjševanje izpustov energijsko intenzivne industrije v EU. To vključuje polno dražbo kuponov za vse sektorje od leta 2013 dalje in namensko porabo teh prihodkov za dejavnosti zmanjševanja izpustov in prilagajanja, polovico v EU in polovico v državah v razvoju.

5. Zagotovijo naj dodatne finančne in tehnološke vire za podporo državam v razvoju za razvoj po poti nizkih izpustov toplogrednih plinov in za pomoč pri njihovi potrebi po trajnostnem prilagajanju.

6. Države članice morajo v državah v razvoju doseči obvezujoče napore za blaženje podnebnih sprememb, poleg svojih domačih obvez za zmanjšanje izpustov, in zagotoviti oblikovanje finančnega mehanizma za zaustavitev izsekavanja gozdov in za pogozdovanje.

7. Izognejo naj se posamični zakonodajni obravnavi posameznih onesnaževalcev in namesto tega sprejmejo integriran pristop k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje, ki bo upošteval sočasne koristi in stremel k sinergijam z drugimi politikami, npr. za biotsko raznovrstnost, zmanjševanje revščine, javno zdravje in energetska varnost, kar vse lahko uravnoteži stroške blaženja.

8. Prevzamejo naj globalno vodstvo pri sodelovanju z mednarodnimi partnerji, vključno z zakonodajalci v državah članicah in drugih državah, da bodo pomagali zagotoviti dogovor o globalnem sporazumu v Kopenhagnu 2009, ki bo zagotovil, da se izognemo nevarnim podnebnim spremembam.

9. Od Komisije naj zahtevajo, da pripravi zakonodajna orodja za to, da bo Evropska investicijska banka pri dajanju posojil ali jamstev zanje upoštevala **posledice za podnebne spremembe,** ter uvedla moratorij na financiranje, dokler ni na voljo dovolj podatkov, v skladu s priporočilom OECD, G8 in Pregledom ekstraktivne industrije.

8. Evropa naj postane najbolj prometno učinkovito gospodarstvo na svetu

Politični izziv za nadaljnjih pet let

Potrebno je določiti zavezujoče cilje za prometno učinkovitost evropskega gospodarstva, energetske učinkovitost prometa in dekarbonizacijo transportnih goriv, tako da bodo gibanja izpustov toplogrednih plinov iz evropskega prometnega sistema v skladu s ciljem 30% zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov do leta 2020. EU in Evropska investicijska banka sta tik pred tem, da porabita 150 milijard evrov za transportne projekte po Evropi. Vplivi teh projektov na nekatere od najpomembnejših evropskih zavarovanih območij narave so lahko uničujoči – prek tisoč območij Nature 2000 bi lahko utrpelo škodo že samo zaradi 21 prednostnih projektov Vseevropskega transportnega omrežja. Če naj bi biotska raznovrstnost in ekosistemi v luči podnebni sprememb preživeli, jih bo potrebno zavarovati, ostale EU politike, vključno s prometno, pa uskladiti s to zaščito.

Vizija »10 zelenih« za nadaljnjih pet let

Moč Evrope pri upravljanju z okoljskimi vplivi prometa je bila doslej predvsem v postavljanju vedno strožjih okoljskih standardov za vozila in njihova goriva. V nekaterih primerih (npr. onesnaževanje zraka) je bilo to dokaj uspešno, v drugih (CO₂ in hrup) veliko manj. Evropa bi morala še naprej graditi na tem, kajti delo še zdaleč ni opravljeno. Avtomobili, dostavna vozila, tovornjaki, da ne omenjamo letal in ladij, morajo postati veliko bolj energetske učinkoviti, toplogredni odtis energije, porabljene za prevoz, pa je potrebno močno zmanjšati. Vendar pa je neizprosna rast povpraševanja po prevozu izničila koristi, ki jih je omogočila boljša tehnologija. Zato je naš veliki izziv, da evropsko gospodarstvo napravimo najbolj prometno učinkovito gospodarstvo na svetu – gospodarstvo, ki za uspešnost potrebuje najmanj prevoza. Tu obstaja podobnost z energetske učinkovitostjo; raba prevoza in energije sta si na več načinov podobni. Oba sta nepogrešljiva v vsakem sodobnem gospodarstvu in oba sta sredstvo za doseg cilja. Oba tudi nista sama po sebi zunanji strošek, temveč prej pomemben vzrok zanj. Toda bistveno je, da sta oba konec koncev strošek za družbo in bi ju bilo potrebno porabljati čim bolj varčno. Na začetku 1970-tih je veljalo splošno sprejeto mnenje, da gresta gospodarska rast ter rast porabe energije nujno z roko v roki. Danes je jasno, da je obravnavati varčevanje z energijo kot nekaj slabega, popolnoma nesmiselno. Oblikovalce prometne politike 30 let kasneje čaka še veliko dela. Obstaja obilje znanstvenih dokazov, da ima zmanjševanje prometa lahko številne pozitivne posledice (boljši pretok prometa, izboljšanje varnosti, zmanjšanje vplivov na okolje in zdravje) – še posebej, če so cene prevoza prenizke, kar večinoma so. Določanje cen prevoza je bistvenega pomena. EU ne bi smela postavljati nobenih ovir za določanje cen prevoza, kar trenutno še vedno počne, temveč bi morala namesto tega spodbujati in obvezati države članice, da vpeljejo domiseln sistem za zaračunavanje infrastrukture.

Poziv »10 zelenih« kandidatom za Evropski parlament in političnim strankam:

1. Vpeljejo naj sektorski cilj zmanjšanja izpustov TGP za promet (vključno z letalstvom in pomorstvom) do leta 2020, v skladu s ciljem 30% zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov do leta 2020, ter posebne cilje za prometno učinkovitost evropskega gospodarstva, energetske učinkovitost in dekarbonizacijo transportnih goriv, ter zavrnejo vključitev cestnega prevoza v Shemo trgovanja z izpusti EU (ETS).

2. Zavzemajo naj se za mnogo boljši pregled okoljskih učinkov transportnih projektov, ki jih financirata EU in Evropska investicijska banka, še posebej pa naj zagotovijo, da novi projekti ne bodo škodljivo vplivali na biotsko raznovrstnost.

3. Občutno naj olajšajo omejitve za zaračunavanje cestnin za tovornjake v Evropi.

4. Vpeljejo naj stroge standarde za žveplo v ladijskih gorivih in standarde za PM (trdni delci) **ter NOx za ladijske motorje**, oboje na ravni IMO (Mednarodna pomorska organizacija) in EU.

5. Zagotovijo naj, da bodo sredstva Strukturnega ter Kohezijskega sklada in Evropske investicijske banke prvenstveno namenjeni okolju prijaznim transportnim projektom, kot so npr. sistemi upravljanja prometa, mestni in primestni javni prevoz, intermodalne rešitve ter kolesarske steze.

6. Pošljejo naj jasno politično sporočilo z zavrnitvijo tistih projektov Vseevropskega transportnega omrežja (TEN-T), ki jasno izkazujejo negativne okoljske vplive, vključno z vplivi na biotsko raznovrstnost. Pred tem bi bilo potrebno izvesti polno okoljsko presojo takšnih projektov, ki jih financirata EU in Evropska investicijska banka.

9. Delovanje v okviru razpoložljivih naravnih virov

Politični izziv za nadaljnjih pet let

Vse več je zavedanja in dokazov, da živimo v svetu omejenih virov. To podkrepljuje tudi naraščanje svetovnih cen celo za osnovna živila, kot je riž, kot tudi za široko uporabljane kovine ali minerale, kot je baker. Kazalniki biokapacitete, kot je npr. okoljski odtis, kažejo, da svetovno prebivalstvo že od 1980-tih let tiči v "okoljskem dolgu" in da je naša sedanja stopnja rabe svetovnih virov za 25% večja od dejanske nosilne sposobnosti Zemlje. *Ocena ekosistemov v novem tisočletju* iz leta 2005 je pokazala, da propadeta dve tretjini zemeljskih ekosistemov. Večina povpraševanja po naravnih virih prihaja iz zahodnih industrializiranih družb z gospodarstvi, ki jih vzdržuje netrajnostna raven in vzorci potrošnje in proizvodnje. Količina porabljenih virov in pritisk na okolje, ki izhaja iz bogate manjšine svetovnega prebivalstva, brezobzirno zmanjšuje zmožnost planeta, da bi nas v prihodnosti preživeljal – celo v primeru, da bi večina svetovnega prebivalstva še vedno imela dostop do premalo virov za dostojen življenjski standard. Trajnostna raba virov je povezana tudi z rudarjenjem v okoljsko in socialno ustreznih okoliščinah/pogojih, kar je vprašanje, ki ga je EU doslej večinoma zanemarjala. Četrtnina vprašanih državljanov EU (Evrobarometer, marec 2008) je "izčrpavanje naravnih virov" navedla kot glavno zaskrbljujoče okoljsko vprašanje. Vendar pa trditve EU, da je družba z učinkovito rabo virov, niso podprte z njenimi politikami. Strategija naravnih virov EU, ki jo je Evropska komisija objavila leta 2005, ne vsebuje nobenih ciljev ali časovnic in se osredotoča bolj na zbiranje osnovnih podatkov in na uvajanje pristopa življenjskega cikla v razvoj politik. Prav tako niso bile razvite politike za odpadke in proizvode, ki bi vzpostavile kake omembe vredne povezave med učinkovito rabo virov ali rabo virov in preprečevanjem ali recikliranjem odpadkov. Akcijski načrt o trajnostni potrošnji in proizvodnji (SCP) Evropske komisije, objavljen julija 2008, ne izpolnjuje pričakovanj glede ciljev za spremembo vzorcev potrošnje ali proizvodnje, kaj šele, da bi takšne spremembe pospešil.

Vizija »10 zelenih« za nadaljnjih pet let

Evropa nosi globalno odgovornost za vodstvo pri razvoju strategije naravnih virov, ki bo odgovorila na neenako globalno rabo naravnih virov, še posebej pri določanju prednostnih nalog politik na osnovi določitve omejitev za to rabo. EU mora postaviti smeje, toda nujno potrebne cilje zase, kot je povečanje učinkovitosti do leta 2030 za 4-krat in do leta 2050 za 10-krat (v primerjavi s sedanjo ravni učinkovitosti). To je potrebno doseči s sprejemom posebnih politik na prednostnih področjih proizvodnje in proizvodov, z največjim možnim povečanjem zbiranja materialov za recikliranje, s pomočjo učinkovite zakonodajne in finančnih podpor za ponovno predelavo v proizvodnih postopkih, in končno s kar največjim možnim zmanjšanjem vplivov prevoza.

Poziv »10 zelenih« kandidatom za Evropski parlament in političnim strankam:

1. Evropski parlament naj spremenijo v spodbujevalca za drzen nov politični okvir, ki bo pospeševal spremembo netrajnostnih vzorcev potrošnje in proizvodnje. Še posebej naj vztrajajo pri razširitvi *Direktive o okoljskem oblikovanju izdelkov, ki rabijo energijo*, tako da se bo ta bolj široko osredotočala na proizvode ter obenem jasno obravnavala vplive na naravne vire. Parlament bo moral tudi preprečiti predlagano spremembo evropske uredbe o okoljski oznaki, ki bi podjetjem dopuščala uporabo sistema novega pristopa »samooznačevanja« za uporabo oznak, namesto obstoječe neodvisne potrditve, ki poteka prek postopka uradne prijave.

2. Zahtevajo naj politiko EU o naravnih virih, ki bo odgovorila na stopnjujočo se svetovno krizo glede dostopnosti in rabe naravnih virov, še zlasti z jasnimi cilji glede učinkovitosti rabe virov s 4-kratnim povečanjem do leta 2020 in 10-kratnim povečanjem do leta 2050 kot izhodiščem; ter izdelajo merila trajnostnosti za rabo naravnih virov.

3. Zagotovijo naj, da bo EU igrala vlogo globalnega vodje pri zmanjševanju negativnih vplivov rudarjenja v EU in po svetu. Nova strategija EU o neenergetskih surovinah mora še posebej upoštevati in spodbujati varnostne ukrepe v zvezi s cilji EU glede podnebnih sprememb in biotske raznovrstnosti, odgovoriti pa bo morala tudi na širok razpon okoljskih in socialnih vprašanj rudarjenja, od faze določitve lokacije do zaključka dejavnosti.

4. Vztrajajo naj, da bo prenovljena Tematska strategija o preprečevanju odpadkov in o recikliranju (za razpravo v letu 2010) vsebovala cilje EU za preprečevanje odpadkov in ustrezne mehanizme politik, tako da bo učinkovito in kar največje možno recikliranje odpadkov zagotovila bolj sistematično od ciljev, ki so bili nedavno sprejeti pri reviziji Okvirne direktive o odpadkih.

5. Spodbujajo naj obnovljeno razpravo o programu "Onkraj BDP" in o finančnih mehanizmih, ki bodo spodbujali bolj trajnostno rabo virov, vključno z izdelki iz recikliranih materialov ter izdelki, ki bodo bolj učinkovito uporabljali vire in bodo označeni z okoljsko oznako (naj bo to pravična trgovina, ekološko kmetijstvo, ali okoljske oznake).

6. Zagovarjajo naj obvezno 100% zeleno javno naročanje na vseh ravneh vlade do leta 2020.

10. Izboljšanje izvajanja in uveljavljanja zakonodaje

Politični izziv za nadaljnjih pet let

Znano je, da države članice okoljsko zakonodajo EU izvajajo slabo. Postopki zaradi kršitev v zvezi z okoljem sestavljajo skoraj polovico vseh sedanjih kršitvenih postopkov v EU. Šesti okoljski akcijski program Skupnosti postavlja za ključni strateški cilj učinkovito izvajanje in uveljavljanje okoljske zakonodaje Skupnosti. Evropski parlament je to potrdil v svojem poročilu o vmesnem pregledu 6. okoljskega akcijskega programa. Proračunske oblasti EU je tudi pozval, naj zagotovijo, da bo Komisija imela na voljo vse potrebne finančne in človeške vire za to, da bo lahko zagotovila "izpeljavo najbolj učinkovitega spremljanja izvajanja in uveljavljanja zakonodaje v državah članicah". Na to je treba spomniti v vseh pogajanjih o letnem proračunu. Člani Evropskega parlamenta imajo nasproti Komisiji in Svetu pomembno vlogo glede spremljanja pravnega prenosa in izvajanja okoljskih zakonov. Okolje in zdravje sta ključna skrb državljanov EU. Povečuje se njihovo zavedanje, da je čisto in zdravo okolje bistveno za njihovo dobrobit in na dolgi rok pogoj za trajnosten gospodarski razvoj. Verodostojnost EU je v veliki meri odvisna od skladnosti politik na tem področju, pri tem pa je pomemben del uveljavljanje zakonov EU.

Vizija »10 zelenih« za nadaljnjih pet let

Sprejem stroge zakonodaje je pomemben, toda le prvi korak na poti do dobrega vseevropskega varovanja okolja in zdravja. Ker so člani EP sprejemu zakonov namenili toliko časa in naporov, se morajo bolj vključiti v njihov prenos na nacionalno raven in njihovo izvajanje. 10 zelenih bi člane novega Evropskega parlamenta rado spodbudilo, da bolj natančno spremljajo, kaj se dogaja v postopku prenosa na nacionalno raven. Evropski parlament ima pravico zahtevati poročila in bi to pravico moral izkoristiti za to, da od držav članic zahteva odgovornost. Okrepitev sodelovanja med Evropskim parlamentom in nacionalnimi parlamenti bi lahko prispevala k večji podpori za zakone EU na nacionalni ravni, in pripeljala do boljšega izvajanja.

Kandidate za Evropski parlament in politične stranke pozivamo:

- 1. Organizirajo naj redne razprave s Komisijo in Svetom o napredku izvajanja okoljskih direktiv** v vseh državah članicah in se uprejo poskusom, da bi zmanjšali zahteve glede poročanja Evropskemu parlamentu. Dobro poročanje je osnovna zahteva za učinkovit nadzor.
- 2. Vztrajajo naj pri dodelitvi ustreznih sredstev za tiste službe Komisije, ki nadzorujejo izvajanje okoljskih direktiv**, in hkrati zagotovijo, da so na voljo ustrezna finančna sredstva in kapacitete osebja za pomoč pri izvajanju in uveljavljanju okoljskih zakonov v vseh državah članicah.
- 3. Zagotovijo naj, da vse politike EU podpirajo učinkovito izvajanje okoljske zakonodaje in ga ne ovirajo**, ter da bodo pobude za »boljšo zakonodajo« usmerjene v nedvoumna in jasna pravila, z izogibanjem podvajanju nalog, da pa ne bodo na noben način slabile obstoječe zakonodaje. Jasna in pregledna pravila prispevajo k boljšemu izvajanju.
- 4. Vztrajajo naj, da naj zavezujoča zakonodaja z jasnimi cilji in časovnicami ostane prednostna možnost za doseg okoljskih ciljev**, ki bo tudi olajševala naloge nadzora.
- 5. Vztrajajo naj pri reviziji Aarhuške zakonodaje za EU, tako da bodo interesne skupine javnosti dobile dostop do sodnih poročil o odločitvah institucij EU**, da bi na ta način zavarovali interes državljanov pri zadevah, povezanih z okoljem.